

İSİMLER

Canlı, cansız bütün varlıkları ve kavramları karşılayan, onları ifade etmemizi sağlayan sözcüklere isim ya da ad denir.

İsimler hâl eklerini, eşitlik, çokluk, vasıta ve iyelik gibi çekim eklerini alabilirler ve kendi aralarında anlam ilgisi kurarak isim tamlamaları oluşturabilirler. İsimler çeşitli özelliklerine göre üç ana başlıkta incelenir:

a. Varlıklara Verilişine Göre İsimler

- ➔ Özel Ad
- ➔ Cins (Tür) Ad

b. Varlıkların Oluşuna Göre
(Varlıkların Yapısına Göre)

- ➔ Somut Ad
- ➔ Soyut Ad

c. Varlıkların Sayılarına Göre

- ➔ Tekil Ad
- ➔ Çoğul Ad
- ➔ Topluluk Ad

a. Varlıklara Verilişine Göre İsimler

1. Özel İsimler: Bilinen tek bir varlığı gösteren yani sadece tek varlığa ait olan isimlerdir.

Örnek: Türkiye, İstanbul, Pendik, Kadıköy Lisesi, Ayşe, Mehmet, Marmara Denizi, Ağrı Dağı

Kişi (şahıs) isimleri, soyadları ve takma isimleri:

- Necati, Yakup, Korkmaz...

Millet, devlet, topluluk boy, oymak isimleri:

- Türkiye Cumhuriyeti, Oğuzlar

Kıta, bölge, köy, kent, dağ, deniz, ırmak isimleri:

- Avrupa, Tunceli, Ağrı Dağı

Dil, lehçe, din, mezhep ve tarikat isimleri:

- Türkçe, İslamiyet

Kurum, kuruluş, dernek, okul, makam işletme isimleri:

- Fenerbahçe

Saray, köşk, han, kale, köprü, kule, anıt vb. yapı isimleri:

- Topkapı Sarayı

Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin isimleri:

- Mai ve Siyah, Bilim ve Teknik

2. Cins (Tür) İsimler: Aynı türden olan canlı, cansız tüm varlık ve kavramları karşılayan isimlerdir.

Özel isimde **tek bir varlık** zihinde canlanırken cins isimde birbirine benzeyen birçok varlık zihinde canlanır.

Örnek: Göz, çiçek, araba, ev, köpek, makas, gömlek...

Dikkat Bazı cins adlar kullanıma göre özel ad olabilir.

- Sonbahara geldiğimizde çiçek solmaya ve yaprak dökmeye başladı.
- Sınıfımızın en başarılı öğrencisi Çiçek, okula gelmiyordu.

Dikkat Hayvanlara verdiğimiz isimler de özel isim olur:

- Minnoş, Boncuk, Maviş, Tekir

Bize Destek Olmak İçin Bu Notların Kitap Halini Satın Alabilirsiniz.

Dikkat

“Dünya, ay, güneş” gezegen isimleri coğrafi bir terim olarak kullanılırsa özel isimdir ve büyük harfle başlar ancak terim anlam dışına çıkarsa küçük harfle yazılır.

- Dünya, Güneş'in etrafındaki turunu 365 gün 5 saatte tamamlar.
- Üniversiteyi kazandığımyı duyduğumda dünyalar benim olmuştu.

b. Varlıkların Oluşuna Göre İsimler

1. Somut İsim: Duyu organlarımızla algılanabilen varlıklara verilen isimler somut olarak adlandırılır.

- Soğuk, ekşi, mavi, uzun, elma, araba...

2. Soyut İsim: Beş duyu organımızla algılanamayan, madde hâlinde olmayan varlıklara verilen adlar soyut isim olarak adlandırılır.

- Mutluluk, akıl, sevgi, anlayış, hasret...

Dikkat

Gerçek anlamına göre somut olan bir ismi cümle içinde soyut anlam kazanacak şekilde kullanmaya “soyutlama”, soyut sözcüğü cümle içinde somut anlama gelecek şekilde kullanmaya ise “somutlama” denir.

- Bu olaydan sonra bana soğuk davranarak kendinden uzaklaştırdı.
- Seher vakti bir güzele vuruldum.
- Bu fikrini yırtıp çöpe attı.
- Bu duruma bir de benim pencereden bak!

c. Varlıkların Sayısına Göre İsimler

1. Tekil İsim: Sadece bir varlığı karşılayan ve çokluk eki olan “-ler, -lar” ekini almamış adlardır:

- Elma, dergi, kalem...

2. Çoğul İsim: Sadece tek varlığı değil birden çok varlığı karşılayan isimlerdir. Tekil ismin sonuna çokluk eki olan “-ler, -lar” getirilerek yapılır:

- Elmalar, dergiler, kalemler...

Dikkat

Her “-ler/-lar” eki çoğul anlamı vermez. Bu ekler çokluk anlamı dışında cümleye çeşitli anlamlar katabilir.

- Bu yaz dayımlar bize gelecek. (**Aile anlamı**)
- Almanlar ve Fransızlar birbirlerini pek sevmezler. (**Millet anlamı**)
- Bizim kültürümüzde Yunus Emreler, Mevlanalar bitmez. (**Benzerlik**)
- Ben yirmi yaşlarındayken hem çalışır hem okurdum. (**Yaklaşık anlamı**)
- Kemal Beyler teşrif ettiklerinde toplantı başlayacak. (**Saygı anlamı**)

3. Topluluk İsmi: Çoğul eki almadan, birden fazla varlığın bir araya gelerek oluşturduğu grupları karşılayan isimlerdir. Biçimce tekil, anlamca çoğuldur:

- Ordu, orman, aile, meclis, takım...

Dikkat

Bazı kelimeler ad aktarması (mecazî mürsel) yoluyla topluluk anlamı kazanabilir.

- Bu salonda yüzlerce gösteri yapıldı.
- Bu oyunuyla salonu açlatmayı başarmıştı. (**Topluluk adı**)

İsimler Etkinliği ve Pekiştirme

Aşağıdaki kelimelerin isim türlerini belirtiniz.

Sözcükler	Tekil	Çoğul	Topluluk	Özel	Cins	Somut	Soyut
Zümre							
Hayal							
Uçak							
Atatürk							
Sevgiler							
Bulut							
Gemi							
Tümen							

Bize Destek Olmak İçin Bu Notların Kitap Halini Satın Alabilirsiniz.

Deniz Hoca

İSİM TAMLAMASI

En az iki ismin bir araya gelerek kendi aralarında oluşturdukları anlamsal ve yapısal grup **isim tamlaması** – **ad tamlaması** olarak adlandırılır.

- Tamlamalarda birinci isim “tamlayan” ikinci isim ise “tamlanan” adını alır.
- Tamlayan ilgi ekini “-in, -ın, -un, -ün”, tamlanan ise iyelik ekini “-i, -ı, -u, -ü” alır.

TAMLAYAN

Deferin

Bilgisayar

Uçak

TAMLANAN

ortası

ekranı

kanadı

Not

Eklere karıştırmamak için “yan-an” şeklinde kodlayabiliriz.

İsim tamlamaları genel olarak üç başlıkta incelenir:

1. Belirtili Ad Tamlaması
2. Belirtisiz Ad Tamlaması
3. Zincirleme Ad Tamlaması

1. Belirtili Ad Tamlaması

Birinci isim tamlayan ekini (**-in, -ın, -un, -ün**) ikinci isim de tamlanan ekini (**-i, -ı, -u, -ü**) aldığı anda bu kelime grubu belirtili isim tamlaması olur.

- Öğretmenin evi bu sokak üzerinde.
- Babamın arkadaşları bu akşam bize gelecekler.

Dikkat

Zamirler de isim tamlamalarında tamlayan ya da tamlanan görevinde olabilir.

- **Onun sesi** jüri tarafından beğenilmedi. (Onun: kişi zamiri)
- **Kitapların** hepsini çöpe attı. (Hepsi: belgisiz zamir.)

Dikkat

Tamlanan birden fazla tamlayana ya da tamlayan birden fazla tamlanana bağlanabilir.

- Şehrin sokakları, caddeleri, evleri ve çarşısı o kadar düzenli ki...

Dikkat Tamlayan ile tamlanan arasına başka sözcükler girebilir.

- Babamın dedesinden miras kalan saati kayboldu.

Dikkat Bazen tamlayan ile tamlananın cümle içerisindeki yeri değişebilir.

- Soğu kötü olur buraların kışın.

Dikkat Tamlayan eki "-im", tamlanan eki "-ım, -imiz, -iniz, -leri" şeklinde karşımıza çıkabilir.

- Bizim arabamız, onun akrabaları

2. Belirtisiz Ad Tamlaması

Tamlayanın ek almadığı sadece tamlananın ek aldığı isim tamlamalarıdır.

- Kalem açacağı sınav zamanında kaybolmuştu.
- Uçak kanadı bir mühendislik harikasıdır.
- Klavye tuşu çok sağlam yapıdadır.

Dikkat Belirtisiz isim tamlamasında tamlayan ve tamlanan yer değiştiremez, aralarına sözcük giremez.

3. Zincirleme Ad Tamlaması

Belirtili ve belirtisiz isim tamlamalarının iç içe geçtiği tamlamalardır.

- Okulun konferans salonu bugün doluydu.

Okulun salonu Konferans salonu

- Edebiyat dersinin sınavı oldukça zordu.

Edebiyat ders*i* Dersinin sınavı

Etkinlikler

Aşağıdaki cümlelerde yer alan isim tamlamalarını bulunuz.

- ⇒ Sinema salonunun kapısında seni bekledim.
- ⇒ Çelik tencerenin kapağı oldukça sağlamdı.
- ⇒ Okuma alışkanlığı edindirecek kitaplar tercih et.
- ⇒ Bu konu okul müdürü olarak beni ilgilendirir.
- ⇒ Öğrenci yurdunun odaları yeni hâlleri ile çok güzel görünüyordu.
- ⇒ Yalancının mumu yatsıya kadar yanarmış.
- ⇒ Okulun sıraları, masaları, tahtaları ve kapıları değiştirildi.
- ⇒ Sesi uğultulu bir şekilde korkutuyordu rüzgârın.

Bize Destek Olmak İçin Bu Notların Kitap Halini Satın Alabilirsiniz.

